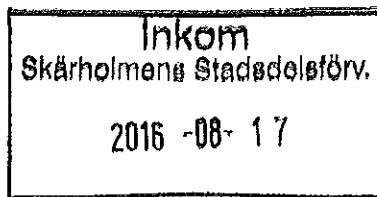

Enheten för social utveckling
Moa Karlsson

Skärholmens stadsdelsnämnd

Tillsyn enligt tobakslagen (1993:581) och alkohollagen (2010:1622) i Skärholmens stadsdelsnämnd, Stockholms stad, 9 juni och 14 juni 2016**Beslut**

Vid genomförd tillsyn har Länsstyrelsen noterat följande brist:

- Ett försäljningsställe har inte fått tillsynsbesök sedan 2012 eftersom det endast har öppet under sommarmånaderna. Stadsdelen måste anpassa sin tillsyn för att tillse att samtliga försäljningsställen får tillsynsbesök.

Det finns förbättringsområden enligt nedan:

- Stadsdelen bör skicka en skriftlig inspektionsrapport eller en kopia av tillsynsprotokollet till näringsidkaren efter tillsyn, oavsett om det finns brister eller ej.
- För en ökad rättssäkerhet i tillsynen och ökad kunskap inom området bör det vara två personer som genomför stadsdelens tillsyn av detaljhandeln med tobak och folköl.

Länsstyrelsen förväntar sig att stadsdelen åtgärdar påtalad brist och avslutar därmed ärendet.

Bakgrund till tillsynen

Med stöd av 9 kap. 1 § alkohollagen och 19 a § tobakslagen har Länsstyrelsen utifrån tillsynsplan för år 2016 genomfört tillsyn i Skärholmens stadsdelsnämnd.

Länsstyrelsens handläggning

Tillsynsbesök har genomförts vid två tillfällen, 9 juni och 14 juni 2016. Tillsynsbesöket genomfördes av Moa Karlsson och Suzanne Bengtsson från Länsstyrelsen. Vid första besöket träffade vi tillsynshandläggare Anette Petersson. Vid andra besöket deltog även stadsdelsnämndens ordförande Lorena Delgado och avdelningschef Anneli Hilmersson.

Datum
2016-08-15

Beteckning
705-14062-2016

Innan besöket skickade Länsstyrelsen ut frågeformulär som besvarades av tillsynshandläggaren. Vid besöket i Skärholmen fördes diskussioner med handläggaren utifrån de svar som lämnats i enkäten. Därefter genomgicks ett antal akter i OL2 och tillsynsrapporter som upprättats vid tillsyn av detaljhandel med folköl och tobak. Tillsynen avslutades med ett samtal kring Länsstyrelsens iakttagelser tillsammans med ovan angivna personer.

Redovisning av tillsynen

Organisation

På socialförvaltningens utvecklingsavdelning finns en samordnare för folköls- och tobakstillsynen. Samordnaren kallar till möten och utbildningar och fungerar som en stödfunktion för stadsdelarna. Anmälan från näringsidkarna av folköls- och tobaksförsäljning görs centralt. Efter att anmälan inkommit läggs den in i dataprogrammet OL2. Stadsdelen får reda på om det tillkommit någon ny butik eller butiken bytt ägare genom att samordnaren skickar ett e-postmeddelande när en ny butik lagts till i OL2. Näringsidkaren får ett registreringsbevis skickat till sig tillsammans med ett exempel på ett egenkontrollprogram, om inget eget egenkontrollprogram bifogats anmälan.

Riktlinjer och avgifter för folköls- och tobakstillsynen skrivs centralt och skickas ut till stadsdelarna på remiss och beslutas först i socialnämnden och sedan i kommunfullmäktige. Ansvar för folköls- och tobakstillsynen är delat mellan central förvaltning och stadsdelarna.

Stadsdelsnämnden i Skärholmen ansvarar för tillsyn av detaljhandel med och servering av folköl och tobak, samt svarar på socialförvaltningens remisser gällande tillståndsgivning av serveringstillstånd. Ansvar för tillsyn av rökfria miljöer ligger hos miljönämnden i Stockholms stad.

Tillsynsplan och övergripande styrdokument

Stockholms stads riktlinjer som gällde vid tillsynsbesöket är beslutade i socialnämnden och av kommunstyrelsen i Stockholms stad år 2013.

Stadsdelsnämndens tillsynsplan för folköl och tobak 2016 beslutades av stadsdelsdirektören och har anmälts till nämnden. Enligt stadsdelens tillsynsplan för 2016 ska samtliga försäljningsställen få minst ett tillsynsbesök. Vid behov av uppföljning sker det i nära tid efter tillsynstillfället, samt ytterligare en gång efter sex månader. Kontrollköp ska eventuellt genomföras under hösten 2016. Av tillsynsplanen framgår att avsaknad av ett egenkontrollprogram i en butik är skäl för att påbörja ett tillsynsärende.

I delegationsordningen för stadsdelsnämnden framgår att handläggare har delegation att fatta beslut om att inleda och avsluta åtgärdsärende. Förvaltningschef har delegation att fatta beslut om förelägganden vid överträdelse av bestämmelser i tobakslagen, att omhänderta en tobaksvara samt

Datum
2016-08-15

Beteckning
705-14062-2016

att meddela varning vid överträdelser av bestämmelser i alkohollagen. Att meddela försäljningsförbud enligt alkohollagen och att meddela föreläggande eller förbud med vite ligger på stadsdelsnämnden. Förbud utan vite, varning och försäljningsförbud utifrån tobakslagen saknas i delegationsordningen.

Det finns en samverkansöverenskommelse mellan Skärholmens stadsdelsförvaltning och polisen gällande tillsyn av tobak och folköl. Av den framgår att polisen och preventionssamordnaren ansvarar för tillsynsarbetet, att de ska träffas i början av året för att planera tillsynen. Det framgår även att varje försäljningsställe ska få minst ett besök per år, att de ställen som fått en anmärkning ska få minst två besök av polis och stadsdel tillsammans. Om det inkommer tips om oegentligheter på ett försäljningsställe ska gemensam tillsyn genomföras. Enligt samverkansöverenskommelsen ska tillsyn ske med två tjänstemän från kommunen. Samverkansöverenskommelsen ska revideras.

Handläggarens arbetssituation och samverkan

Handläggaren arbetar ca 10 procent av en heltidstjänst med tillsyn av detaljhandel med tobak och folköl. Övrig tid arbetar hon som preventionssamordnare.

Tillsyn sker nästan alltid tillsammans med polis. Det händer att handläggaren går ensam men under 2015 behövdes det inte, då följde enhetschefen med vid de tillfällen som polis inte kunde medverka.

Det finns skriftliga rutiner för hur handläggarna ska hantera hot och våld, de är dock anpassade efter besök på kontoret. Tillsynshandläggaren har inte utsatts för något hot eller våld eller försök till otillbörlig påverkan i samband med alkohol- eller tobaksärenden.

Granskade handlingar

Varje detaljhandelsställe har en egen digital akt i OL2. Länsstyrelsen granskade 8 digitala akter i OL2 vid första tillsynsbesöket. Under 2015 och 2016 har tillsynsärenden startats vid större avvikelser från tobakslagens bestämmelser.

Tillsyn – detaljhandel med folköl och tobak

Vid tillsynsbesöket fanns det totalt 35 anmälda försäljningsställen i stadsdelen. 15 detaljhandelsställen för folköl och 33 stycken för tobak. Det finns två serveringsställen för folköl anmälda i stadsdelen. De serveringsställen för tobaksrök (vattenpipa) som finns i stadsdelen har serveringstillstånd, så tillsynen utförs av socialnämnden i Stockholms stad.

Samtliga försäljningsställen utom två har fått tillsynsbesök under 2015. Totalt genomfördes 38 tillsynsbesök under 2015. Vid Länsstyrelsens besök hade 12 tillsynsbesök genomförts under 2016. Ett försäljningsställe har inte fått tillsyn sedan 2012 eftersom det endast har öppet under sommarmånaderna. Stadsdelen skriver att tillsynsbesök genomförts även om försäljningsstället är stängt när de kommer dit.

Datum
2016-08-15

Beteckning
705-14062-2016

Vid tillsyn kontrollerar handläggaren förekomst av åldersdekalering samt går igenom tillsynsprotokollet. Tillsynsprotokollen innehåller frågor till kassapersonal om tobaksförsäljning, frågor till butiksansvarig om rutiner och egenkontrollprogram, kontrollpunkter kring livsmedelssortiment (vid folkölsförsäljning), 18-årsdekalering och marknadsföring. Tillsynsprotokollet för tobak har ingen fråga kring märkning av tobak men handläggaren tar upp det ändå, samt kontrollerar tobaken bakom disk och på lagret, utom vid de tillfällen hon går ensam på tillsyn. Tobakspärmen som tagits fram av Stockholms stad lämnades till de flesta försäljningsställena under föregående år.

När tillsynshandläggaren får information om att en butik anmält försäljning av folköl eller tobak ska försäljningsstället få ett besök inom två veckor enligt stadens riktlinjer, det hinner handläggaren oftast inte med men hon försöker gå dit så snart som möjligt.

Vid tillsyn används stadens tillsynsprotokoll. Efter tillsynen fyller handläggaren i protokollet i digital form i OL2. Originalen sparas i pärmar i ett brandsäkert skåp. Varje område har en pärm, och butikerna har en egen flik. Återkoppling till butiken har inte skett per automatik till butiken utan handläggaren frågar vid besöket om de vill ha. De som vill ha återkoppling får en kopia på tillsynsprotokollet och ett brev. Vid Länsstyrelsens tillsynsbesök uppger handläggaren att hon ska börja återkoppla till alla.

Tillsynen återkopplas till nämnden via ILS (internt ledningssystem) där handläggaren skriver antal tillsynsbesök i samband med tertialuppföljning ett och två, samt i verksamhetsberättelsen.

Länsstyrelsens bedömning

Egenkontrollprogram

En diskussion kring egenkontrollprogram kommer Länsstyrelsen att lyfta med socialförvaltningen i Stockholms stad.

Tillsyn detaljhandel folköl och tobak

Länsstyrelsen noterar att tillsynshandläggaren ibland har gått ensam på tillsyn. För en rättssäker tillsyn och handläggning av ärenden bör tillsynsbesök i detaljhandeln alltid genomföras av två personer. Enligt samverkansöverenskommelsen mellan polisen och stadsdelen ska det vara två tjänstemän från kommunen vid tillsyn. En annan aspekt på att vara fler än en som kan området är att det inte blir lika sårbart om handläggaren av någon anledning är borta en längre period.

För näringsidkaren kan ett tillsynsbesök vara stressande och det är inte säkert att denne uppfattar eller kommer ihåg vad som har sagts. Alla näringsidkare bör få en skriftlig inspektionsrapport efter tillsynen, antingen att den var utan anmärkning eller som tar upp i punktform vilka brister som finns, vad som ska rättas till och när det ska vara utfört.

Datum
2016-08-15

Beteckning
705-14062-2016

För att ett tillsynsbesök ska räknas behöver försäljningsstället vara öppet vid besöket. Ett försäljningsställe har inte varit öppet vid tillsyn sedan 2012. Om en butik endast har öppet under sommaren måste tillsynsmyndigheten anpassa sin tillsyn efter det.

Kristin Marklund

Enhetschef

Moa Karlsson

Moa Karlsson

Tillsynshandläggare

Kopia till:

Folkhälsomyndigheten

Skärholmens Stadsdelsförvaltning